

Factorii romanizării

Coloniștii → sunt un element extrem de important, de numărul lor ne putem da seama din informația lui Eutropius, care semnaleză că Traian a adus în Dacia “*mulțimi nesfârșite din toata lumea romană pentru a popula orașele și a cultiva ogoarele, căci Dacia fusese secătuită de bărbați*”. Coloniștii sunt cetățeni romani din provinciile asiatice, africane și europene (mai puțin italici), care vor locui mai ales la orașe, unde sunt majoritari, dar și la sate alături de localnici, unde vor înființa chiar așezări noi (*vicus*) sau *ville rustice*. Împânziți pe tot teritoriul provinciei, coloniștii îi vor asimila pe daci, la orașe procesul fiind destul de rapid.

Veteranii → sunt un alt element important al romanizării, poate la fel de important ca și coloniștii. După 15-20 de ani de serviciu militar în provincie, soldatul își stabilea destule legături aici, de cele mai multe ori avea și copii cu femei dace, încât la terminarea serviciului militar prefera să rămână pe loc, unde primea și un lot de pământ.

Armata – este alt element de bază al romanizării, ea reprezentând permanent 40 -50.000 de oameni, cam a zecea parte din trupele imperiului. Unitățile de luptă erau *legiunile, cohortele, alaele* și acele unități de *gentes barbare* înființate de Traian.

Urbanizarea → este un alt factor important al romanizării, și în Dacia, ca, de altfel, în întreg imperiul, romanii construiesc numeroase orașe. Multe dintre ele vor fi ridicate pe locul unor vechi așezări dacice și numărul lor se pare că depășea 40. Populate mai ales de coloniști, ele vor atrage și pe localnici, care trebuiau să învețe să vorbească în latină. Orașele erau de două feluri: *colonii* (de rang mai înalt, organizate după modelul Romei) ca *Ulpia Traiana Sarmizegetusa, Napoca, Drobeta, Apulum* etc. și *municipii* (de rang inferior, dar cu autonomie proprie) ca *Dierna, Tibiscum, Porolissum, Ampelum* etc.

Administrația → este un alt element al romanizării. Ca în majoritatea provinciilor și aici romanii au pus la punct un foarte bun aparat administrativ. Dacă la început funcțiile sunt deținute numai de coloniști, mai târziu vom găsi și daci romanizați în funcții, ca *Aeliu Ariort* care a condus Drobeta sau *Lucius Iulianus "Rundacio"*, un fel de primar într-o localitate de lângă Șendreni (Galați).

Cultura materială → romană se impune cu ușurință fiind, preluată de daci, deoarece este de mai bună calitate decât a lor. În toate domeniile vieții economice, de la cultivarea pământului la exploatarea aurului și construcția orașelor, modelul roman se impune cu autoritate.

Limba latină → este factorul care permite dacilor să intre în armată, în administrație, sau pur și simplu să comunice cu coloniștii. Ea se impune pe tot teritoriul provinciei, în trei generații ea devenind limba locuitorilor Daciei Romane. Latina folosită era cea populară (vulgata) de factură orientală (ca și dalmata), învățată cu greșeli de localnici.

Dreptul → la rândul său acționează pentru romanizare, normele sale fiind preluate de autohtoni și păstrate până târziu în dreptul românesc.

Factorii romanizării

Religia romană → este poate singurul element impus de stat . Provincia va fi inundată de zeițăi romane (*Jupiter, Dierna, Silvanus, Venus, Liber și Libera* etc.) dar și orientale aduse de coloniștii de acolo, cum ar fi *Mithras* (*Soarele nebiruit*). Un timp dacii vor adora vechile lor zeițăi prin *sincretism* sau *interpretatio romana* . Faptul că romanizarea a fost foarte rapidă și totală se poate observa și din numele unor daci romanizați ca *Iulius Dizzace, Daizus* al lui *Comozoi*, al cărui copii se numesc *Iustus* și *Valens* . Se poate observa cu ușurință că la a treia generație dacii erau deja romanizați, fenomenul fiind asemănător cu cel din Gallia sau Hispania. Așa că, la retragerea stăpânirii romane din provincie, de către Aurelian (271-275), populația era definitiv romanizată.